

A Magyar Honvédség katonai rendészetének fizikai konfliktusokra való felkészítése napjainkban

Bevezetés

Tanulmányomban a Magyar Honvédség katonai rendészeinek¹ fizikai konfliktus helyzetekre való felkészítését vizsgálom. A fegyveres erők tagjai a közelharc-kézitusa kiképzés során sajátítják el a pusztakezes és fegyveres harci technikák alapjait. A katonai rendszerek feladataik sajátosságos jellegéből adódóan egy más szemlélettel rendelkező képzésen is átesnek, amelynek intézkedéstaktika az összefoglaló neve. Ez a felkészítés szolgál vonalvezetőül a mindennapi tevékenységeik során, amikor olyan helyzetbe kerülnek, ahol fizikai erőszak alkalmazása is szerepel az eszköztárban. Az elmúlt időszakban a világ országait, illetve szűkebben véve Magyarországot érintő biztonsági kihívások (terrorcselekmények, illetve illegális migráció, koronavírus-járvány) arra készítették a Magyar Honvédséget is, hogy még fokozottabb mértékben foganasítson olyan intézkedéseket, amelyek fokozzák az állampolgárok biztonságérzetét. Ennek köszönhetően egyre több és több alkalommal találkozhatnak az állampolgárok az MH Katonai Rendészeti Központ katonáival.²

A híradásokban az utóbbi időben sokszor lehetett hallani róla, hogy az intézkedő – elsősorban rendvédelmi szervek tagjai – hivatásos személyek fizikai erőszakkal léptek fel tevékenységük során, aminek több esetben is súlyos, negatív visszhangot kiváltó eredménye lett. A fokozódó katonairendész-jelenlét és az elmúlt időszak nemzetközi eseményei együttesen teszik aktuálissá a kérdés megválaszolását, miszerint Magyarországon is előfordulhatnak-e hasonlóak, mint az Egyesült Államokban, George Floyd intézkedés során való bekövetkezett halála és az azt követő tüntetési hullám.³ Egyéb nyugtalanító események is lejátszódtak, amelyek felülvizsgálatra készíthetik a fegyveres erők és rendvédelmi szervek kiképzési módszereit. Elsősorban a Nagy-Britanniában foganasított szakszerűtlen rendőri intézkedés,⁴ Szerbiában a fegyveres erők ejtőernyősei megtagadták, hogy részt vegyenek a tüntetők elleni fellépésben;⁵ vagy Belaruszban rendkívül erőszakos intézkedések tapasztalhatók a tüntetőkkel szemben.⁶

¹ Lásd: <https://honvedelem.hu/hirek/mh-katonai-rendeszeti-kozpont.html>

² Bővebben: <https://honvedelem.hu/cimke/jaror.html>

³ George Floyd: What happened in the final moments of his life. *BBC News*, 2020. július 16.

⁴ Az eseményekről lásd JEN: Ezúttal Londonban térdelt rendőr egy fekete férfi nyakára. *Index*, 2020. július 9.

⁵ A hadsereg 63. ejtőernyős brigádja megtagadta, hogy részt vegyen a tüntetések megfékezésében. *Szabad Magyar Szó*, 2020. július 9.

⁶ Siposhegyi Zoltán: Az ütlegetések és bebörtönzések ellenére sem adják fel a belarusz tüntetők. *Euro-news*, 2020. augusztus 14.

A fenti esetekben közös – a szerbiai példát leszámítva –, hogy nagyfokú szakszerűtlenségről tesznek tanúbizonyságot, valamint a rendvédelmi szervek tagjai követték el őket. A magyar katonai rendészek feladataikból adódóan elsősorban a fegyveres erők tagjaival szemben járnak el, ugyanakkor tettenérés és/vagy az emberi élet védelme érdekében civilekkel szemben is intézkedniük kell. Emiatt mindenképpen érdemes utánajárni, hogy kiképzésükből adódóan fellépésük vezethet-e hasonlóan elhibázott eseményekhez, vagy éppen ellenkezőleg, a felkészítési módszereik és a megtanultak éppen hogy a hasonlóan negatív következményekkel járó esetek megelőzésének alapjai, ami akár a társszervek felé is követendő példát állít.

A Magyar Honvédség katonai rendészetének múltja és jelene (történelmi bevezető)

A magyar katonai rendészet kezdetei a 19. század második felére tehetők. Az alapot a kiegyezést követően a közös hadsereg és a Magyar Királyi Honvédség életre hívása 1868-ban, a csendőrség⁷ újjászervezése 1881-ben teremtették meg. A magyar katonai rendészet elődjének a tábori csendőrség szervezetét tekinthetjük. A tábori csendőrök⁸ háború idején a csendőrség soraiból kerültek ki. A csendőrség függelmi viszonyai katonai jellegűek voltak, így elmondható, hogy már ekkor is egyfajta kettős szemlélet jellemezte a katonai rendfenntartás tagjait, ami a mai napig így van. A tábori csendőrséget csakis hadiállapot idején állították fel, ellentétben napjaink katonai rendészeivel, akik békeidőben is ellátják feladataikat.

Az Osztrák–Magyar Monarchia tábori csendőreinek fő feladata a tábori rendészeti szolgálat ellátása volt a hadra kelt seregben és a hadtápterületen, valamint a vezérkari tisztek segítése menet-, elszállásolás-, hírszerzési tevékenység során. Ezenfelül elláttak futár és küldönc szerepkört, karhatalmi feladatokat és kísérő, védelmi szolgálatot is. Ha összevetjük ezeket a feladatokat a mai kor katonai rendészeinek tevékenységével, sok hasonlóságra bukkanhatunk.

A tábori csendőröket, hogy feladataiknak eleget tudjanak tenni, széles jogkörökkel ruházták fel, egészen pontosan a katonai ör jogállásával. Elhettek megintéssel, figyelmeztetéssel, rendreutasítással, feljelentéssel vagy elfogással való fenyegetéssel, elővezetéssel, elfogással, bilincseléssel és fegyverhasználattal is.

A tábori csendőrség intézménye az I. világháborút követően megszűnt. Az 1938-as területi visszacsatolások hívták újra életre, és Magyarország 1941-es hadbalépését követően egészen a II. világháború végéig működött. Ezt követően a magyar katonai rendészeti, rendfenntartási modell a szovjet példát követte.

⁷ A csendőrség és rövidebben a tábori csendőrség történetéről lásd Csapó Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története, 1881–1914*. Pécs, Pro Pannonia, 1999; Kaiser Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, Pro Pannonia, 2002; Parádi József: *A Magyar Királyi Csendőrség*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 2012.

⁸ A tábori csendőrség intézményéről bővebben Szakály Sándor: *A magyar tábori csendőrség története, 1938–1945*. Ister, 2000. Ez a könyv az 1990-es ugyanezen a címen kiadott kötet javított kiadása.

A városparancsnokságok alá rendelve működtek a katonai rendészet tagjai. Feladatuk békében a rend és fegyelem fenntartása volt, háború esetén a csapatok szabad mozgásának és a vezetési pontok gondtalan működésének biztosításáért feleltek volna. 1979. október 15-én létrehozták a központi rendész zászlóaljat.⁹ A zászlóalj 1990. augusztus 1-jei megszűnéséig látta el feladatát. Szerepkörét az ezen a napon alakult Aulich Lajos rendész-zászlóalj vette át. 1993. december 15-én az alakulat az MH 32. Budapesti Őr- és Díszezred alárendeltségébe került Rendészzászlóalj néven. Az 1995-ös év sem múlt el változások nélkül. Az alegység neve Rendészeti és Őrzászlóaljra módosult, köszönhetően a helyőrségi őrségek megszűnésének. Ezenfelül feladatrendszere kibővült a kiemelt honvédségi objektumok őrzés-védelmével. 2005-ben a zászlóalj felvette Maléter Pál nevét, 2007-ben a megalakuló MH Támogató Dandár alárendeltségébe került. 2016 januárjában dandár jogállású, önálló szervezetként működik tovább MH Katonai Rendészeti Központ néven. A MH Katonai Rendészeti Központ életre hívását indokolta a rendészzászlóalj és a más helyőrségi rendész- és komendánsalegységek által ellátott feladatok közti színvonalkülönbség, ami az állomány felkészítésében lévő különbségekre vezethető vissza. Valamint a növekvő nemzetközi igény is a Magyar Honvédség katonai rendészeti képességeinek fejlesztésére.¹⁰

A katonai rendészek feladatai napjainkban¹¹

A Magyar Honvédség katonai rendészei kiképzésének, valamint képességeik kialakítása során egyaránt figyelembe vették a hazai, nemzetközi és szövetségi előírásokat. A személyi állomány felkészítése a Honvédség kiképzési rendszerének keretein belül valósul meg. A katonai ismeretek elsajátítása mellett a katonai rendészek specifikus képzésen is átesnek. Mind a katonai, mind a rendészeti elemek elengedhetetlenek a rendészek számára feladataik sikeres elvégzéséhez. A rendőrséggel való szoros viszonynak hála a kiképzés releváns elemeinek lebonyolítására gyakran kerül sor a szervezet oktatási intézményeiben. A katonai rendészek ellátnak mára már hagyományosnak tetsző feladatokat, ugyanakkor a változó idők kihívásainak megfelelően folyamatosan új készségek is kifejlesztésre kerültek. A katonai rendészek kiemelkedő szerepet töltenek be a Honvédségről alkotott kép formálásában, hiszen a közterületeken járőrözve ők vannak a leginkább az állampolgárok tekintete előtt. A járőrözésen felül az alábbi főbb teendők ellátásából áll a rendészek munkája.

⁹ Lásd Isaszegi János (sorozatszerk.): „*Cum virtute legis*” – *A törvény erejével*. Budapest, Zrínyi, 2018. 13.

¹⁰ Lásd Riczler Tamás: Katonai rendészeti képesség a kiképzés tükrében. *Honvédségi Szemle*, 148. (2020), 2. 103–104.

¹¹ Bővebben: Isaszegi (2018) i. m. 16–29; A törvényi szabályozásról a 2011. évi CXIII. törvény 54/ A. §-a rendelkezik.

*Objektumőrzés és -védelem*¹²

Ezen feladat során a kijelölt objektumoknál látnak el őrzés-védelmi feladatokat a rendészek. Feladatuk még a személyek, gépjárművek biztonságos be- és kiléptetése, valamint a csomagvizsgálat is. Ez a feladat napjainkban kiemelt fontossággal bír, hiszen a biztonsági helyzet mindenkor változásainak megfelelően kell eljárni. A védett objektumok elleni támadást, illetéktelen személyek behatolását mindenképpen meg kell akadályozni! Ezen feladatok elvégzése során a katonák elsőrendű tapasztalatokra tesznek szert, amelyeket később az ellenőrző-áteresztő pontok üzemeltetése során mind itthon, mind külföldön kamatoztathatnak.

*Katonai rendész járőrszolgálat*¹³

Ezen feladat során Magyarország területén, országos hatáskörrel a katonai rend és fegyelem fenntartása érdekében látnak el szolgálatot a rendészek. Elsődlegesen katonai személyeket és honvédségi gépjárműveket ellenőriznek rendszerint közterületen, de bűncselekmény esetén civil személlyel szemben is intézkedést kezdeményezhetnek.

*Megerősített katonai rendész járőrszolgálat*¹⁴

A 2015 őszi párizsi események¹⁵ vezettek ezen feladatrendszer kialakításához. Cél, hogy a frekvenciátaltabb közterületeken, nagy tömegeket vonzó rendezvényeken való jelenléttel növeljék az állampolgárok biztonságérzetét, valamint hogy bűncselekmény, közrendet megzavaró tevékenység esetén a lehető leghamarabb közbe tudjanak lépni.

*Gépjárműbaleseti helyszínelés*¹⁶

A Honvédség gépjárműveit ért baleset esetén minden esetben a gépjárműbaleseti helyszínelő képesítéssel is rendelkező rendészek helyszínelnek az ország teljes területén. Ez a szakfeladat nemcsak itthon, de missziós környezetben is állandó jelleggel van jelen. A helyszínelők a rendőrséggel karöltve kapják ilyen irányú képzésüket. Ez a képesség

¹² Lásd Isaszegi (2018) i. m. 16.

¹³ Lásd Isaszegi (2018) i. m. 19.

¹⁴ Bővebben Isaszegi (2018) i. m. 19–23.

¹⁵ A Párizsban történt eseményekről lásd Dull Szabolcs: Ez volt a terror éjszakája Párizsban. *Index*, 2015. november 14; Párizsi terrortámadás: sokkoló fotót tettek közzé a Bataclan koncertteremről (18+). *24.hu*, 2015. november 15; Németh Róbert: Egy éve volt a párizsi terrortámadás – így történt. *Origo*, 2016. november 13; Támadássorozat Párizsban: legalább 126 halott. *HVG*, 2015. november 13.

¹⁶ Lásd Isaszegi (2018) i. m. 23.

2012-ben először Budapest helyőrségben került kialakításra és alkalmazásra, majd 2016-ban vált országos hatáskörűre.¹⁷

Technikai oszlop kísérése¹⁸

A hazai és külföldi egységek és technikai oszlopok közúton való mozgatása fegyveres és rendészeti biztosítás mellett történik. A zökkenőmentes mozgás biztosítása érdekében megkülönböztető jelzés használatára is sort kerülhet. Ezen tevékenység is állandó helyet kap missziós területen is.

Delegációk biztosítása, személyvédelem¹⁹

A Magyar Honvédség felső vezetőinek, a Magyarországra érkező külföldi katonai vezetők és küldöttségek delegációinak biztosítását is végzik a katonai rendészek. Ezen feladatok fontos részét képezi a személyvédelem. Ezen a téren folyamatos az egyeztetés a rendőrség szakembereivel. Missziós területen új képességgént jelenik meg a személyvédelem.

Rendezvénybiztosítás²⁰

A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség által szervezett rendezvények biztosítása is a rendészet hatáskörébe tartozik. Ilyenkor a beléptetésre, a rendezvény zavartalan lebonyolítására és szükség esetén a forgalomszabályozásra ügyelnek a rendészek.

Bűnügyi helyszínelés²¹

Egyike az újonnan kialakított képességeknek. A helyszínelők a rendőrség oktatási intézményeiben készülnek fel a műveleti területen, nemzetközi környezetben való alkalmazásra. Főként a fegyveres erők tagjait érintő bűncselekmények helyszínelése teszi ki feladataikat.

¹⁷ Lásd Riczler (2020) i. m. 103.

¹⁸ Bővebben Isaszegi (2018) i. m. 24.

¹⁹ Bővebben Isaszegi (2018) i. m. 24–25.

²⁰ Isaszegi (2018) i. m. 25.

²¹ Isaszegi (2018) i. m. 25–27.

*Motorosképzés*²²

Egy régi képesség kerül felélesztésre. A rendőrség motorosaival közösen a kijelölt állomány elsajátítja a biztonságos és hatékony gépjárművezetési technikákat. Motorkerékpárral lehetőség van a hazai és külföldi delegációk kísérésére, járőrözésre.

*Kutyás képesség*²³

2016-ban kezdődött meg ezen képesség fejlesztése. A rendőrséggel szoros együttműködésben folyik a kiképzés. A kutya és kutyavezető elválaszthatatlan párost alkot. Együtt folyik a kiképzésük, és minősítésüket is együtt szerzik meg. Járőrfeladatok és elfogás teszi ki leginkább a teendőiket.

A fentebb említett feladatokból többet is említ a NATO ATP-3.7.2-es, a katonai rendészek számára készített útmutatója, amely a nemzetközi műveleti környezetben ellátandó feladatokat rögzíti. A területbiztosítás, személyvédelem kerül rögzítésre.²⁴ Az AJP 3.22 című doktrína még több, a katonai rendészek számára ismerős feladatot rögzít: határellenőrzés, tömegkezelés, bűnügyi nyomozás, kiemelt területek biztosítása, forgalomirányítás.²⁵ A 2009-es AJP 3.2.3.3, a katonai rendészek számára készített NATO-doktrína szintén hasonló szerep köröket rögzít.²⁶

A katonai rendészek fizikai konfliktusokra való felkészítése, intézkedéstaktika²⁷

A katonai rendészeknek feladataik sajátos jellegéből adódóan más szemlélettel kell cselekedniük, mint katonatársaik többségének. A rendészek számára kiemelten fontos, hogy tevékenységük megfeleljen a törvényi előírásoknak és a jogszabályi környezetnek. Ezenfelül intézkedéseik során, amennyiben fizikai erőszakot kell alkalmazniuk, céljuk az ellenfél kontroll alatt tartása, elfogása, szemben a harcoló katonákkal, akiknél az ellenség kiiktatása a fő szempont.

„A katonai kiképzések, feladatellátások alaptézise az ellenség semlegesítése a műveleti cél érdekében. A rendvédelmi, rendőrségi (rendészeti) feladatok során ezzel szemben nem ez az elsődleges feladat, hanem a prevenció és az intézkedések révén az igazságszolgáltatásnak történő átadás. Krízishelyzetek kezelésében hatványozottan érvényesül

²² Isaszegi (2018) i. m. 27–29.

²³ Isaszegi (2018) i. m. 29.

²⁴ Bővebben: NATO Unclassified ATP-3.7.2. NATO Military Police Guidance and Procedure. Edition A Version 1. 3-1-től 3-11-ig. 2014.

²⁵ Lásd Allied Joint Doctrine for Stability Policing (AJP-3.22) A-1. 2016.

²⁶ Bővebben: Allied Joint Doctrine for Military Police. 2009. 3-1-től 3-4-ig.

²⁷ A fejezet elkészítése nem jöhetett volna létre Trapp László hadnagy úr szíves segítsége nélkül, amiért ezúton is köszönetet szeretnék mondani. Ha nincs más forrás feltüntetve, akkor a vele készített interjú során elhangzottak szolgálnak zsinórmértékül.

a mentális felkészítés fontossága. Természetesen a katonai szerepkörből adódóan nem ilyen tiszták a határok, de az attitűdbeli különbség érzékelhető.”²⁸

A sikeres feladat-végrehajtás a katonai rendszetek szempontjából minden esetben magában foglalja a jog- és szakszerűséget, biztonságosságot, arányosságot, objektivitást és eredményességet. Ezek az alapelvek szorosan összefonódnak, és egymás hatását együttesen erősítik. Ezeket az elveket a kiképzés kezdetétől súlykolják, ahogy a jogszabályok ismerete is része a kiképzésnek.

Jog- és szakszerűség alatt értjük, hogy csakis a jogalkotó által lefektetett határokon belül mozogva léphetnek fel a rendszetek tevékenységük során. És ennek a fellépésnek meg kell felelnie a szakmai szempontoknak is.

A biztonságosság elve kiterjed az intézkedőre, az intézkedés alá vont személyre és az intézkedés helyszínére egyaránt. Ez az alapelv hivatott biztosítani, hogy amennyiben a katonai rendszeteknek fel kell lépniük, azt úgy tehessék, hogy a balesetek és az abból adódó következmények kockázata a lehető legkisebb legyen. Emellett iránymutatóként is szolgál a rendszet tagjai számára, hogy milyen mértékben alkalmazhatnak erőszakot, így előzve meg a tisztázatlan helyzetek kialakulását. Például hogy az intézkedéssel nagyobb negatív hatást váltson ki az intézkedő, mint amekkora pozitív hozadéka az intézkedésnek volna.

Az arányosság elve szorosan összefügg a fenti két alapelvvel. A rendszteken kívül a Honvédség többi tagjai is ismeri ezt az elvet, de mindennapi tevékenységüket jóval kisebb mértékben hatja át – feladataikból adódóan –, mint a katonai rendszet tagjaiét. Kimondja, hogy az intézkedés során fogantatottaknak arányban kell állniuk az intézkedés alá vont személy által kiváltott akciókkal-reakciókkal és azok veszélyességi fokával. Például egy közlekedési kihágásért nem lehet fizikai kényszerítést alkalmazni, csak ha az elkövető azt valamilyen más módon is kiváltja.

Objektivitás alatt értjük azt, hogy az intézkedő személynek kortól, nemtől, vallástól, bőrszíntől függetlenül, és egyéb szempontokat semlegesen vizsgálva kell cselekednie minden helyzetben. Ezzel is elkerülve, hogy engedve az előítéleteknek, olyan helyzetbe kerüljön, amely nem felel meg a kiképzés során elsajátítottaknak, és veszélybe sodorja magát, járőrtársát, az intézkedés alá vont személyt/személyeket, és veszélyeztesse az intézkedés jog- és szakszerűségét. A jogszerűség napjainkban még nagyobb hangsúlyt kap, hiszen a határ menti járőrözési feladatok kapcsán nemzetközi jogszabályoknak is meg kell felelni.

Az eredményesség elve akkor valósul meg a gyakorlatban, amennyiben az előbbieken ismertetett többi alapelv – objektivitás, arányosság, biztonságosság, jog- és szakszerűség – érvényesül az intézkedés során.

A katonai rendszetek erőszakhoz való hozzáállása hasznos lehet a fegyveres erők más tagjai számára is, olyan helyzetekben, amikor nekik is civilekkel kell interakcióba lépniük. Erre főként misszióban vagy határvédelemi feladataik ellátása során kerülhet sor, ahol a túlzott mértékű agresszió kontraproduktív lehet.

²⁸ Riczler (2020) i. m. 105.

A leendő rendészek a szakalapozó kiképzés negyedét töltik azzal, hogy begyakorolják az intézkedések során alkalmazható technikákat. A kiképzés ezen szintje körülbelül 4 hétig tart.²⁹ Ezek nemcsak a különböző önvédelmi, kényszerítő és földre viteli elemekre korlátozódnak, de a kiképzendők verbális és mentális készségeinek fejlesztésére is komoly hangsúlyt fordítanak, hiszen az intézkedés már a megszólításnál kezdetét veszi. Jocko Willink³⁰ korábban az Egyesült Államok Haditengerészetének különleges egységénél szolgált, jelenleg pedig egy tanácsadó vállalkozást vezet. Egy interjú során kiemeli, hogy milyen fontos volna, hogy megfelelően felkészítsék a rendvédelmi szervek tagjait a megfelelő kommunikációra.³¹ Ha szem előtt tartjuk, hogy a katonai rendészek homlokterében a helyzet kontrollálása áll és nem a szemben álló megsemmisítése, akkor könnyen felismerhetjük, hogy sokkal könnyebb egy szituációt, egyént kontroll alatt tartani, ha már a kezdetektől arra törekszünk, hogy ne alakítsunk ki ellenséges magatartást magunkkal szemben, vagy ha ez már fennáll, verbális eszközökkel próbáljuk meg előzetesen leszerelni azt. Ezenfelül a civilekkel szembeni magatartás és kommunikáció azért is kiemelten fontos, mert a civil személyek a velük kapcsolatba kerülő katonai rendészek viselkedése alapján akaratlanul is általánosítanak, és benyomásaikat az egész Magyar Honvédségre vetítik ki, legyen az pozitív vagy negatív.³²

Ha mégis fizikai erő alkalmazására kerülne sor a rendészek számára egész sor ízület-feszítés és földre viteli technika áll rendelkezésre, amelyekkel maximális hatékonysággal tehetik ártalmatlanná ellenfeleiket, anélkül, hogy kárt tennének az intézkedés alá vont személyben. Az ízületi feszítések alkalmazásával hatékonyan lehet kontrollt gyakorolni, ami a földre vitelekkel kombinálva egyenes út a domináns helyzetbe kerüléshez. Azáltal pedig, hogy a rendészeket támogatja járőrtársuk – biztosítja az intézkedés környezetét –, elkerülhető az is, hogy az intézkedő rendészt olyan támadás érje, amelyet nem tud elhárítani, amíg az intézkedés foganatosítása köti le a figyelmét.

A szakalapozó kiképzést követően a megszerzett ismereteket a szakkiképzésen – hozzávetőlegesen két hét – átismétlik, majd elmélyítik. A szakkiképzés során igen komoly hangsúly van az intézkedéstaktikán. A gyakorlati fogások sulykolása nem ér véget a kiképzési idő leteltével. A rendészek napi szinten gyakorolják hivatásuk ezen nélkülözhetetlen fogásait. Fontos kiemelni, hogy az elsajátított mozdulatok nem korlátozódnak egy-egy harcművészet, küzdősport fogásaira. Éppen ellenkezőleg, a kiképzők folyamatosan keresik a lehetőségét, hogy a szempontjaiknak legmegfelelőbb technikákat emeljék a kiképzési anyagba a lehető legtöbb forrásból, ezáltal alakítva ki egy olyan, a folyamatosan változó helyzetekhez idomuló mozgásformát, szemléletet, amely lehetővé teszi a leghatékonyabb fellépést. A konkrét mozdulatok, kiképzési anyagok minősítettnek számítanak, így nem állt módomban mélyebb betekintést nyerni ezekbe.

A kiképzés következő szintjét jelentik az előmeneteli, az át- és továbbképzések, illetve a tanfolyamrendszerű képzések, az alegységek szakmai felkészültségének elmélyítésére.

²⁹ A kiképzés ütemezéséről, időtartamáról bővebben Riczler (2020) i. m. 107.

³⁰ Lásd: <https://echelonfront.com/jocko-willink/>

³¹ Az interjút lásd www.youtube.com/watch?v=FkytSGayFLk. A fent megnevezett rész 4:40-től kezdődik.

³² Riczler (2020) i. m. 111.

Ezt követi az alegységszintű kötelékképzés. Végül, de nem utolsósorban az emelt szintű rendészeti képzés jelentené a kiképzés legfelső szintjét. Koncepciója még kidolgozás alatt áll, de 2019-ben már volt emelt szintű intézkedéstaktikai képzés. Fontos szempont a képzések során, hogy ösztönzik a nemzetközi tanfolyamokon való részvételt, ami kiváló lehetőséget biztosít a nemzetközi eredmények beépítésére a hazai gyakorlatba.³³

Az intézkedéstaktikai képzés rendkívül gyakorlatorientált, fókuszában a szimulált stresszhelyzetgyakorlatok állnak. A gyakorlatok során olyan helyzeteket kell megoldaniuk a képzésen részt vevőknek, amelyek bármikor előfordulhatnak mindennapi tevékenységük során. Az előkerülő szituációkat mind a való életből emelték be a kiképzésbe, biztosítva a kiképzés naprakészségét, valamint azt, hogy a végzett katonai rendészek a lehető legrealisztikusabb és legszélesebb körű felkészítést kapják. A szimulált stresszhelyzetgyakorlatok során mind fizikálisan, mind mentálisan igénybe veszik a katonák teljesítőképességét, egyszerre fejlesztve a két területet. A végrehajtást követően a kiképzendőknek reflektálniuk kell az eseményekre, amit aztán közösen ki is értékelnek a kiképzőkkel, így biztosítva azt, hogy ne sikkadjanak el semmilyen részlet felett sem. A fenti gyakorlatok talán legfontosabb hozadéka, hogy felszínre kerül, rendelkezik-e a katonarendész-jelölt az úgynevezett ütés- és/vagy ölésgáttal. Amennyiben a kettő közül bármelyik fellép a jelöltnél, az alkalmatlanná teszi a feladatvégzésre, hiszen így komoly problémák léphetnek fel konfliktuskezelés és lőfegyverhasználat esetében. Könnyen alakulhat ki olyan helyzet, hogy fizikai erőt kelljen alkalmazni, ám ha ilyen helyzetben hezitál a rendész, azzal magát, járőrtársát és a környezetében lévőket is veszélybe sodorja. Azért is fontos, hogy kiderüljön, ki az alkalmas, és ki nem az előttük álló feladatok elvégzésére, mert legyen bármilyen szakszerű és alapos a kiképzés, a tanultak alkalmazása végső soron az egyénen múlik. Ezért is különösen hangsúlyos, hogy a rendészek készségszinten sajátítsák el szakmájuk fogásait.

A szimulált stresszhelyzetgyakorlatok alkalmazásának másik előnye, hogy velük elkerülhető a feladatvégzés során fellépő „lefagyás”. Nemrégiben a Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem egy közös konferenciáján³⁴ hívták fel rá a figyelmet, hogy az agy stresszhelyzetben az addig átélt események mentén próbál megoldást találni döntési helyzetekben.³⁵ Ezt a feltevést kísérletekkel is igazolták. A katonai rendészek képzése során alkalmazott gyakorlatok tehát elsőrendű eszközt jelentenek a felkészítés során. Alkalmazásukkal elkerülhető egyrészt, hogy a rendészi hivatásra nem megfelelő személy kikerüljön a kiképzésből, valamint az is, hogy a már szolgálatba állt rendészek olyan módszereket alkalmazzanak intézkedéseik során, amelyekkel többet ártanak, mint használnak. Gyakorlással az egészséges agresszivitás és a helyzetfelismerés is fejlődik. Ezek a tényezők együttesen sokat tesznek a túl- és az alulintézkedés megelőzésében, amelyek egyaránt elkerülendők a feladat-végrehajtás során.

³³ Riczler (2020) i. m. 107–109.

³⁴ A konferencia programja az alábbi linken érhető el www.ppk.elte.hu/content/kriminalpszichologiai-konferencia-2019.e.12866. A programból témánkat illetően a legrelevánsabb előadás: Haller József: *Intézkedéslélektan, biológia és pszichológia*. NKE RTK Kriminálpszichológia Tanszék, tanszékvezető.

³⁵ A konferencia rövid bemutatását lásd www.uni-nke.hu/hirek/2019/09/27/mindent-a-kriminalpszichologiarol.

Úgy vélem, hogy a katonai rendészek ilyen alapos kiképzését megkönnyíti a kiképzők rendészeti tapasztalata, valamint felkészültsége, továbbá az intézkedéstaktikai képzésekre biztosított, rendszeresített rendelkezésre álló kényszerítő eszközök – bilincs, gumibot, különböző a nyálkahártyákat irritáló anyagokat alkalmazó sprayek. Mindenképpen meg kell említenünk a kiképző állomány elhivatottságát és igyekezetét, amelynek köszönhetően az oktató anyag mindig a lehető legnaprakészebb.

A kiképzés elsődleges célja, hogy a megismertesse a katonai rendészeket azokkal a technikákkal, amelyeket alkalmazva eleget tehetnek a velük szemben támasztott elvárásoknak, ezt követően kerül sor az ismeretek ismételtesére, elmélyítésére. Azzal, hogy a kiképzési idő után is napi szinten gyakorolnak, az előjárók lehetőséget biztosítanak a számukra, hogy kellően magas szinten tudják alkalmazni az elsajátított módszereket. Ez a gyakorlat az új helyzetekre való felkészülést is nagyban elősegíti, hiszen a tapasztalatokat könnyen át tudják adni a mindennapos ismétlő, szinten tartó foglalkozások keretein belül. Ezek a tapasztalatok jöhetnek a mindennapi munkavégzés során megszerzett tapasztalatakból, de a missziós környezetben átéltek is elemzés és oktatás tárgyát képezik. A kiképzés minden alapossága ellenére nem jelent garanciát az egyéni tulajdonságok stresszhelyzetben való kizárására. Ugyanakkor a képzéssel elérhető, hogy ilyen helyzetekben a szakszerűség domináljon. A szakszerűség már csak azért is elsőrendű szempont, mert a jogszabályi és a művelleti környezet állandó változásban, mozgásban van, amelyhez a katonának alkalmazkodniuk kell. A kiképzés ilyen felépítése garantálja, hogy a kiképzésen átesettek valóban megfeleljenek a velük támasztott elvárásoknak. Ez a fajta kiképzési modell például szolgálhat más alakulatok, szervezetek számára is.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a test-test elleni küzdelemnek annak ellenére helye van a kiképzésben, hogy a katonai rendészeket egyre hatékonyabb kényszerítő eszközök alkalmazására oktatják, és szerelik fel őket ezekkel. Ennek ellenére az arányosság elvét, valamint a jogszabályi előírásokat betartva előfordulhat olyan helyzet, hogy nem nyílik lehetőség ezen eszközök alkalmazására. Ilyen helyzetekben a megfelelően kiképzett katona még mindig számíthat tudására és saját testére. A test-test elleni küzdelem gyakorlása növeli a stressztűrést, ami igen fontos szempont a rendészek feladatai elvégzése során. A rendészek járőrpárjukkal tevékenykednek, amíg az egyikük intézkedik, a másikuk biztosítja az intézkedés helyszínét, környezetét és társát. Ezek a járőrpárok gyakran állnak különböző nemű katonákból. Erre azért is van szükség, mert az intézkedések során preferálják, ha azonos nembe tartozó egyének járnak el azonos neműekkel szemben. Ez más kultúrkörnyezetben, így a külföldi missziók során még nagyobb hangsúlyt kaphat. A egyes járőrpárok alkalmazásából adódóan nem lehet különbséget tenni a nők és a férfiak felkészítése között.

A járőrpárokkal kapcsolatban érdemes leszögezni, hogy a rendészek nemcsak egyéni szinten kapnak kiképzést, de a járőrpárral való együttműködést is készség szintre fejlesztik. Ez nagyban megnöveli az intézkedési hatékonyságukat. Ha a járőr úgy véli, hogy ketten nincsenek elegendően egy helyzet megoldására, akkor erősítést kérhet. Ez azért is szükséges, mert a szakszerűség elve alapján a rendészeknek mindig erőfölényben kell lenniük az intézkedés alá vont személlyel/személyekkel szemben – amelyek megvalósulhatnak

mind a létszám, mind a tudás, mind pedig az eszközbeli jelenlét tekintetében. Ezzel is biztosítva a zökkenőmentes munkát. A főlény a katonák kiképzéséből, a náluk lévő kényszerítő eszközökből, fegyverekből és a létszámfőlényből tevődik össze. Magyarországon tömege erőben – rajnál nagyobb létszámban – nem vetnek be katonai rendészeket. Ez már a tömegkezelés feladatkörét érinti, amire ki vannak képezve ugyan, de ilyen alkalmazásukra eddig csakis missziós körülmények között került sor.

Végezetül érdemes megemlíteni, hogy a katonairendész-állomány jelentős része napi 24 órás szolgálatot lát el – biztosító rendészeti szolgálat, őr- és ügyeleti szolgálat, katonai rendészeti járőrszolgálat vagy egyéb rendészeti biztosítás, így képzésüket ebbe a feladatokkal bőségesen ellátott keretbe kell beilleszteni.³⁶

Konklúziók

Milyen kihívásoknak kell megfelelniük a jelen és a jövő katonai rendészeinek? A fokozódó médiakitértség, valamint a rohamosan fejlődő technika okán – okostelefonok, közösségi oldalak, vezeték nélküli internet – még tovább kell fejleszteni a kommunikációs felkészítést mint az intézkedéstaktika első vonalát. Egy-egy rossz kifejezés vagy a kontextusból kiemelt mondat is hatalmas médiafelháborodást válthat ki. A rendészeknek azzal is szembe kell nézniük, hogy a civilekkel szembeni ellenőrzési jogkörük korlátozottabb más rendészeti szervekhez képest, és az egyenruhának sincs már akkora tisztelete. Ebben segítséget nyújthatnak a képzés során alkalmazott stressztűrést fejlesztő gyakorlatok. Talán az új, dinamikusán változó műveleti környezethez való alkalmazkodás legújabb módja az együttműködési gondolkodás megjelenése. Ezt az új felfogásmódot egyrészt az egyenruhás szervek egyre csökkenő létszáma, másrészt a velük szemben támasztott követelmények egyre fokozódó összetettsége indokolja. Az együttműködési gondolkodás jegyében a katonai rendészek feladataik végrehajtása során fokozottabb mértékben támaszkodnak a társszervekre, és akár még civileket is bevonhatnak, természetesen a jogszabályok által biztosított kereteken belül. Az intézkedésbe bevonással növelhető annak hatékonysága, valamint sikeres végrehajtás esetén növelheti a rendészek felé táplált bizalmat is.

A kiképzés biztosítja, hogy csakis olyan emberek kerüljenek a Magyar Honvédség katonai rendészei közé, akiknek a legnagyobb esélyük van, hogy eleget tegyenek a velük szemben támasztott magas elvárásoknak. Az intézkedések menetét szolgáló többlépcsős szemlélet – először verbális eszközök alkalmazása, majd nem együttműködő magatartás esetén fizikai kényszerítő lépések foganatosítása, és csak végső esetben a löfegyver-használat – kombinálva a gyakorlati fogások mindennapos súlykolásával megteremtik a rendészek egészséges önbizalmát és agressziószintjét, ami elengedhetetlen a hatékony fellépéshez.

Úgy vélem, a Magyar Honvédség katonai rendészeinek sokrétű kiképzése, az azt irányító elvek, a jogszabályi környezet, a rendészek tevékenységét átható szellemiség

³⁶ Lásd Riczler (2020) i. m. 107.

mind-mind segítséget nyújtanak abban, hogy Magyarországon a lehető legalacsonyabb legyen annak az esélye, hogy egy katonai rendész feladatvégzése során szakszerűtlenül járjon el, és ezzel olyan negatív hatásokat váltson ki, amelyek hasonlítanak a bevezetőben említett nagy médiavisszhangot kapott eseményekhez.

Felhasznált irodalom

Internetes források

- A hadsereg 63. ejtőernyős brigádja megtagadta, hogy részt vegyen a tüntetések megfélékezésében. *Szabad Magyar Szó*, 2020. július 9. Online: https://szabadmagyarszo.com/2020/07/09/a-hadsereg-63-ejtoernyos-brigadja-megtagadta-hogy-reszt-vegyen-a-tuntetesek-megfekezeseben/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_202008
- Dull Szabolcs: Ez volt a terror éjszakája Párizsban. *Index*, 2015. november 14. Online: https://index.hu/kulfold/2015/11/14/osszefoglalo_a_parizsi_meszarlasrol/
- George Floyd: What happened in the final moments of his life. *BBC News*, 2020. július 16. Online: www.bbc.com/news/world-us-canada-52861726
- JEN: Ezúttal Londonban térdelt rendőr egy fekete férfi nyakára. *Index*, 2020. július 9. Online: https://index.hu/kulfold/2020/07/19/marcus_coutain_george_floyd/
- Jocko Willink explains why police don't train enough (defunding the police explained). Online: www.youtube.com/watch?v=FkylSGayFLk
- Juhász Katalin: Mindent a kriminálpszichológiáról. Online: www.uni-nke.hu/hirek/2019/09/27/mindent-a-kriminalpszichologiarol
- Kriminálpszichológiai konferencia, 2019. Online: www.ppk.elte.hu/content/kriminalpszichologiai-konferencia-2019.e.12866
- Németh Róbert: Egy éve volt a párizsi terrortámadás – így történt. *Origo*, 2016. november 13. Online: www.origo.hu/nagyvilag/20161110-igy-tortent-a-parizsi-terrortamadas-evfordulo.html
- Párizsi terrortámadás: sokkoló fotót tettek közzé a Bataclan koncertteremről (18+). *24.hu*, 2015. november 15.
- Siposhegyi Zoltán: Az ütlegetések és bebörtönzések ellenére sem adják fel a belarusz tüntetők. *Euronews*, 2020. augusztus 14. Online: <https://hu.euronews.com/2020/08/12/az-utlegelesek-es-bebortonzesek-ellenere-sem-adjak-fel-a-belarusz-tuntetok>
- Támadássorozat Párizsban: legalább 126 halott. *HVG*, 2015. november 13. Online: https://hvg.hu/vilag/20151113_Robbanas_es_lovoldozes_Parizsban

Könyvészeti források

- Allied Joint Doctrine for Military Police. 2009.
- Csapó Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története, 1881–1914*. Pécs, Pro Pannonia, 1999.
- Isaszegi János (sorozatszerk.): *„Cum virtute legis” – A törvény erejével*. Budapest, Zrínyi, 2018.
- Kaiser Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, Pro Pannonia, 2002.
- NATO Standard AJP-3.22 Allied Joint Doctrine for Stability Policing. Edition A Version 1. 2016.

A Magyar Honvédség katonai rendészetének fizikai konfliktusokra való felkészítése napjainkban
NATO Unclassified ATP-3.7.2 NATO Military Police Guidance and Procedure. Edition A Version
1. 2014.
Parádi József: *A Magyar Királyi Csendőrség*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-
történeti Tudományos Társaság, 2012.
Riczier Tamás: Katonai rendészeti képesség a kiképzés tükrében. *Honvédségi Szemle*, 148. (2020),
2. 102–112. Online: <https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.2.10>
Szakály Sándor: *A magyar tábori csendőrség története, 1938–1945*. Ister, 2000.